

УДК 376.091.3-056.264:616.89-008.434

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2023.3.2>

Зоряна МАЦЮК

кандидат філологічних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Волинська область, Україна, 43025

ORCID: 0000-0001-7915-742X

Scopus Author ID: 57211317601

Марія ФЕНКО

кандидат філологічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Волинська область, Україна, 43025

ORCID: 0000-0003-2000-2348

Бібліографічний опис статті: Мацюк, З., Фенко, М. (2023). Мак-техніки – інноваційний засіб розвитку мовлення дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами. *Acta Paedagogica Volynienses*, 3, 10–16, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2023.3.2>

МАК-ТЕХНІКИ – ІННОВАЦІЙНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Стаття присвячена унікальним методам розвитку комунікації та творчих здібностей дітей дошкільного віку з ООП МАК-техніками для створення асоціативної метафоричної казки, використання якого дає змогу безпосередньо впливати на емоційно-почуттєву сферу дитини, змінювати моделі поведінки, актуалізувати приховані ресурсні можливості особистості.

Незважаючи на значний інтерес науковців до питань інноваційних технік, використання методу складання метафоричної асоціативної казки за МАК-техніками стала об'єктом наукової розвідки. Мета дослідження полягає в розвитку мовлення дітей дошкільного віку із особливими освітніми потребами засобами МАК-технік. Вагомим засобом розвитку мовлення дітей дошкільного віку з ООП є казка, тому в статті розкрито основне завдання – навчити дітей складати власну казку за метафоричними асоціативними картками (МАК).

У статті проаналізовано розвиток мовлення та виховання культури мовлення дошкільника з ООП, що вимагає особливої організації мовленнєвої роботи, спрямованої на збагачення словника, граматичної упорядкованості, зв'язності висловлювань впровадженням інноваційних методик. Обґрунтовано теоретичні засади використання МАК-технологій для створення метафоричної асоціативної казки в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами; визначено й охарактеризовано поняття «метафоричні асоціативні картки».

Впроваджена методика дозволяє дітям розуміти прийоми групової роботи та опанувати комунікативні навички, всебічно досліджувати, обговорювати питання й проблеми, визнавати помилки, вчитися слухати думку іншої дитини та продовжувати її, інтегрувати нові знання з попередніми та узагальнювати свої ідеї.

Словесна творчість дітей під час складання казок за допомогою метафоричних карток проявлена в знаходженні слів і мовних виразів, які можливо більш точно допомагали утворювати складні речення та зв'язний текст. Варто зауважити, що для сучасного дошкільника часто висловити свою думку буває дуже важко, а методика складання власних казок за допомогою метафоричних асоціативних карток сприяла розвитку комунікативних здібностей та словесної творчості.

Ключові слова: МАК-техніки, метафорична асоціативна казка, дошкільник з особливими освітніми потребами.

Zoriana MATSIUK

PhD in Philology, Associate Professor, Senior Lecturer at the Department of Special and Inclusive Education, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Ave, Lutsk, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0001-7915-742X

Scopus Author ID: 57211317601

Mariia FENKO

PhD in Philology, Associate Professor, Senior Lecturer at the Department of General Pedagogy and Preschool Education, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Ave, Lutsk, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0003-2000-2348

To cite this article: Matsiuk, Z., Fenko, M. (2023). Mak-tekhniky – innovatsiyni zasib rozvytku movlennia ditei doshkilnoho viku z osoblyvymy osvithnimi potrebamy [Mac technicians are an innovative tool speech development of preschool children with special educational needs abstract]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 3, 10–16, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2023.3.2>

MAC TECHNICIANS ARE AN INNOVATIVE TOOL SPEECH DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS ABSTRACT

The article is devoted to the unique methods of development of communication and creative abilities of preschool children with OOP MAC techniques to create an associative metaphorical fairy tale, the use of which makes it possible to directly influence the emotional and sensory sphere of the child, change behavior patterns, and actualize the hidden resource capabilities of the individual.

Despite the considerable interest of scientists in the issues of innovative techniques, the use of the method of composing a metaphorical associative fairy tale using MAC techniques has become the object of scientific research. The purpose of the study is to develop the speech of preschool children with special educational needs by means of MAC-technique. A fairy tale is an important means of speech development for preschool children with OOP, so the article reveals the main task – to teach children to compose their own fairy tale using metaphorical associative cards (MAC).

The article analyzes the development of speech and the upbringing of speech culture of a preschooler with OOP, which requires a special organization of speech work aimed at enriching the vocabulary, grammatical orderliness, coherence of statements by introducing innovative techniques. The theoretical foundations of the use of MAC technologies to create a metaphorical associative fairy tale in working with children with special educational needs are substantiated; The concept of «metaphorical associative cards» is defined and characterized.

The implemented methodology allows children to understand the techniques of group work and master communication skills, comprehensively research, discuss issues and problems, admit mistakes, learn to listen to another child's opinion and continue it, integrate new knowledge with previous ones and generalize their ideas.

Children's verbal creativity when composing fairy tales with the help of metaphorical cards is manifested in finding words and linguistic expressions, which perhaps more accurately helped to form complex sentences and coherent text. It is worth noting that it is often very difficult for a modern preschooler to express his opinion, and the method of composing his own fairy tales with the help of metaphorical associative cards contributed to the development of communicative abilities and verbal creativity.

Key words: *MAC techniques, metaphorical associative fairy tale, preschooler with special educational needs.*

Актуальність проблеми. Мовленнєвий розвиток дитини – один із основних чинників становлення особистості в дошкільному дитинстві. Ступінь розвитку цієї сфери психіки визначає рівень сформованості соціальних і пізнавальних досягнень дитини – потреб, інтересів, знань, умінь і навичок, а також інших психічних якостей, що є основою особистісної культури. Своєчасне оволодіння мовою – основа розумового розвитку дитини, запорука її повноцінного спілкування з навколишнім світом. Правильне, чітке, змістовне, виразне мовлення дає дитині можливість максимально широко послуговуватися мовою, як засобом спілкування та пізнання. Розвиток мовлення – це абсолютно індивідуальний процес, який протікає у кожній дитини по-своєму, особливо в дітей із ООП. Оволодіваючи мовленням, вивчаючи

мову, дитина засвоює систему знань, суспільно прийняті норми поведінки – основу її життєвої компетентності, тобто «оволодіває наукою і мистецтвом жити серед інших» (Кононко, 2008).

Розвиток і виховання культури мовлення дошкільника завжди була однією з ключових проблем освітнього процесу та вимагає особливої організації мовленнєвої роботи, спрямованої на збагачення словника, граматичної упорядкованості, зв'язності висловлювань за умови впровадження інноваційних методик. Інноваційна діяльність, пов'язана з навчанням у закладах освіти, є основним фактором професійного розвитку педагогів, яка характеризує пошук, упровадження в освітній процес і творче переосмислення ідеальних методик і програм. Розвиток мовлення дітей дошкіль-

ного віку з ООП засобами МАК-технік відносно до інноваційної діяльності педагога, яка дуже поширена серед психологів, однак використання МАК для розвитку мовлення дітей із особливими освітніми потребами залишається недослідженою.

Метафоричні асоціативні карти – інноваційний інструмент, знання яких підвищує ефективність використання, дає змогу виявити недоліки та реалізувати модифікації. Вони дають змогу значно прискорити процес психокорекції та отримати результати. Використання метафоричних асоціативних карт відоме лише з діагностично-терапевтичної позиції в діяльності психологів та педагогів. Однак можливості цього «інструмента» є набагато глибшими, оскільки вони можуть бути не лише засобом розвитку мовлення, а й формування творчих, креативних здібностей у дітей.

Метафоричні асоціативні зображення або метафоричні асоціативні карти (МАК) – один з інструментів проєкційного методу, що активно застосовується ученими-практиками сучасної психології та педагогіки. У його основу покладено ідею про те, що людина схильна наділяти різноманітні зображення та тексти особистісним змістом й успішно працювати з його усвідомленням і трансформацією. Метафоричні асоціативні зображення дають змогу виявити емоційний стан, який був несвідомо «витіснений», однак потребує детального розгляду, допомагає більш глибокому розумінню психологічних феноменів дітей дошкільного віку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз спеціальних психолого-педагогічних досліджень дає змогу визначити труднощі в міжособистісній взаємодії дітей із тяжкими порушеннями мовлення дошкільного віку (І. Кривов'яз, О. Павлова, О. Слинько, Л. Соловейова) та міжособистісному спілкуванні в різних видах діяльності (О. Алмазова, Ю. Гаркуша, О. Грибова, О. Ковилова, В. Коржевіна, І. Мартиненко, М. Шеремет тощо). До проблеми творчого розвитку дітей у науково-педагогічних розвідках зверталися такі науковці як Г. Боровик, І. Лернер, В. Клименко, О. Куцевол, І. Матіюк, С. Мартиненко, О. Павленко тощо. Наукові праці Р. Грановської, В. Моляко, Л. Пономарьова присвячені психологічній теорії творчої особистості та її розвитку. Питання розвитку творчої особистості та технології креативного

навчання стали предметом наукового пошуку А. Сологуба, Н. Череповської.

Одним із вагомих засобів розвитку мовлення дітей дошкільного віку з ООП є казка, тому основне наше завдання – навчити дітей складати власну казку за метафоричними асоціативними казками (МАК). У назві МАК присутнє слово «метафоричні», що прямо вказує на їх головну інтерпретаційну функцію. Зорові метафори карт дають безмежні можливості впливу на внутрішній світ дитини, а будучи підкріплені словесними метафорами, мають ще більший вплив. Отже, будь-який твір мистецтва – у тому числі створений дитиною під час арттерапевтичної сесії за допомогою метафоричних карток – становить «метафору його життя».

Діагностичні та терапевтичні можливості казки були предметом наукового пошуку психологів і педагогів у різні історичні періоди. Однак на сьогодні ще не достатньо досліджено та науково обґрунтовано створення казки за допомогою метафоричних асоціативних карток для розвитку комунікативних здібностей дітей дошкільного віку з ООП. Порушення мовлення та його негативний вплив на розвиток дітей дошкільного віку, що спрямовує на науковий пошук інноваційних методик для здійснення корекційної роботи. Саме цим і зумовлена мета дослідження – розвиток мовлення дітей дошкільного віку із особливими освітніми потребами засобами МАК-технік.

Виклад основного матеріалу дослідження. Метафоричний вплив є одним із найефективніших і універсальних способів впливу на людину й її поведінку. Метафора (грец. *Metathora* – перенесення), семантичний смисл якого утворюють такі поняття, як «образ», «порівняння», «трансфер», «символ» (Фабрічева, 2014). Основним змістом усіх цих понять є перенесення – тобто перенесення значення, смислу одного предмета на інший на основі певних ознак, притаманним обома предметам. Метафора дає змогу побудувати ситуацію таким чином, що учасник самостійно приходиться до потрібного нам висновку. Саме це є основою успішного застосування даного підходу: учасник набагато легше і простіше приймає те, що вона сам вигадав, у цій ситуації не виникає протесту й опору, її лише необхідно спрямувати в певному напрямку. Слово має енергію, пере-

творює реальність людини, однак правильним є і зворотне твердження – середовище, у якій живе людина, впливає на її внутрішній світ. Ось і виходить, що, змінюючи навколишній світ, ми можемо змінювати рівень свідомості, а змінюючи свідомість – змінюємо реальність (Косяк, 2016).

Метафоричні асоціативні карти (МАК) – набір карт або листівок, на яких зображені різного роду події, постаті, обличчя, природа, предмети, тварини, абстракції. Метафоричними карти називають через те, що вони звертаються до підсвідомості людини через метафору. Асоціативними ж звуться, бо вони викликають асоціації, завдяки яким людина проживає ще раз свою історію, актуалізує проблему. Також МАК ще називають проєктивними, адже людина бачить в карті те, що хоче бачити; те, що емоційно відгукується в ній (Кононко, 2014).

Метод роботи з МАК був створений у Німеччині та розвивається вже протягом тридцяти років. Першу колоду створили у 1982 році Елі Раман та Морітц Егетмейер. Колода називалась «Ох карти» і складалась із «88 карт із зображеннями, доповнені 88 картами із словами. У процесі гри карта із зображенням накладалась на карту із словами. Усього можливі 7744 комбінації слів і зображень». У деяких колодах метафоричні карти можуть бути із зображеннями та вербальними (картки зі словами чи фразами). Завдяки змішуванню та зіставленню карток, а також випадковому або навмисному з'єднанню зображень зі словами створюється безліч комбінацій, які можуть з'єднуватися між почуттями і словесним виразом. Поєднання слів та ілюстрацій запускає проєкцію внутрішнього вмісту на зовнішні зображення, тим самим звільняючи вираз чутливих чи болючих предметів, що може призвести до нових уявлень.

Існують різні типи метафоричних карток. Загалом, їх використання – це спосіб обмінюватися почуттями, фантазіями та ідеями в межах, що захищають конфіденційність та вразливість. У цій грі всі виграють. Кожна колода можна використовувати окремо або ж у поєднанні з будь-якими іншими колодами – це будівельні блоки для творчості. Можливі необмежені варіації. Працюючи з метафоричними картами навчання не займає багато часу. Прості у використанні інструкції для гри та роботи додано до кожної колоди. Використання МАК-технік дає

зможу безпосередньо впливати на емоційно-почуттєву сферу дитини, змінювати моделі поведінки, актуалізувати приховані ресурсні можливості особистості, розвивати комунікацію.

Створюючи казку за допомогою МАК, ми можемо: встановити контакт дитини з педагогом; здійснити діалог «внутрішнє – зовнішнє»; моделювати реальність у ігровій формі. За допомогою карток дітям легше розповісти про враження, емоційні переживання, виразити думки. Діти вигадують та яскраво промальовують характерні риси героїв і шляхи вирішення проблем. МАК дають змогу: створити атмосферу безпеки і довіри; зменшити внутрішнє напруження і опір; показати картину взаємин дитини з будь-якими ідеями і образами; моделюють процеси минулого і майбутнього.

На практиці методику розвитку асоціативного мислення, комунікативних і творчих здібностей, регулювання емоційного стану та вдосконалення взаємодії з навколишнім світом впроваджували за допомогою метафоричних асоціативних карток «ЧАС ЧУДЕС». У зображеннях карт зашифровано безліч послань. Розглядаючи, аналізуючи малюнок, описуючи карту, дошкільник може зрозуміти те, чого не розумів раніше. Незважаючи на те, що зображення на картці містить різні дрібниці, деталі, дитина побачить саме те, що відповідає її актуальному стані.

МАК легкі в освоєнні. На початкових стадіях роботи достатньо скористатися інструкціями, що додаються до кожної колоди: *«Роздивіться усі карти, оберіть для себе ті, які відповідають вашому настрою, ті, які вам найбільше подобаються. Уважно роздивіться кожну карту. Подумайте, чому саме ви обрали цю карту? Запишіть відповіді у свій робочий зошит (його потрібно мати для конспекту і домашніх завдань, щоб полегшити проходження курсу). Цей етап у роботі з МАК дає змогу зрозуміти до чого прагнути, який результат зможеш отримати на кінцевому етапі. Для цього потрібно відповісти на одне запитання: «Для чого ця карта?»».*

Під час створення метафоричної асоціативної казки насамперед дітям необхідно розповісти зміст методу перетворення, який необхідний під час роботи з МАК. І лише у випадку, коли діти не зможуть описати обрану картку,

можна запропонувати їм обрати іншу. Варто зазначити, що в роботі з метафоричними картками є одне правило для всіх: *«Усе, що я бачу на картці – це моє, все, що бачиш на картці ти – це твоє!»*. Ніхто не має нав'язувати своїх думок і бачень. Кожен працює індивідуально, кожен пропрацьовує свої страхи та проблеми, кожен індивідуально розвиває свою комунікацію. Діти самі здатні розвивати сюжет казки, вигадувати і фантазувати. Педагогові іноді досить лише пояснити зміст прийому і попросити їх обрати картку для створення власної казки. Цікаво, що після ознайомлення із методикою діти здебільшого порівнюють себе із героєм, зображеним на картці.

Існує 17 способів роботи з метафоричними картками. Наведемо найцікавіші приклади для роботи з дітьми дошкільного віку з ООП:

1. Знайомство.
2. Групове генерування ідей.
3. Подарунки до дня народження.
4. Як я тебе бачу – зворотний зв'язок.
5. Кінофільм Карта – це застиглий кадр кінострічки: Що зображено зараз? Що було «до»? Що буде «після»?
6. Фотокадр: Кожен витягує карту і відтворює позу, яка на ній зображена. Робимо груповий чи індивідуальний знімок. Весело та оригінально!
7. Розвиток позитивного мислення: карти-картинки з будь-якої колоди швидко діляться на дві стопки: «позитивні» та «негативні». Відповідаємо це без довгих роздумів.
8. Моя історія.
9. Вчора, сьогодні, завтра.
10. Малюнок: Наосліп витягнути карту, розташувати на аркуші та домалювати картину так, щоб картка стала її частиною.

Методики складання метафоричних казок дала змогу залучити всіх дітей до роботи з картками: відповідати на запитання; створювати свої історії; фантазувати; розвивати комунікативні здібності. Зокрема, ця техніка корисна не лише для дитини з порушення мовлення, а й для всіх дошкільників, яким складно висловити свою думку, змістовно та логічно доповідати. Звернемо увагу на те, що під час спілкування в парах і невеликих групах діти з порушенням мовлення легше адаптувалися до соціуму. Оскільки, діти з ООП дуже люблять в ігровій формі взаємодіяти з метафоричними

асоціативними картами, вони легко розслабляються та отримують задоволення у процесі гри в асоціації. Наведемо фрагмент заняття із використанням технології складання за МАК.

Вправи для роботи з набором МАК:

Основна частина: 1. Діти обрали картинку, яка їм найбільше подобалася. 2. Дошкільник презентує картинку, пояснюючи свій вибір.

Картки розкладені на столі. Педагог пропонує дітям уявити, що вони побачили себе в майбутньому – що вони будуть там робити. Треба обрати карту, яка їм найбільше до вподоби. Кожен дошкільник розповідає свою історію. Загальний принцип застосування творчих прийомів: 1) коротко відновити зміст метафоричної асоціативної картки; 2) визначити основні суттєві дії і властивості персонажів.

Кожна карта – частина казки, яку можна розповісти дитині та дорослому. Робота зазвичай будується чотирьох картах, весь алгоритм чітко прописаний. Витягуємо одну карту і розглядаємо її детальніше, потім розповідаємо про неї і отримати підказку для подальших дій. Свою казку можна вигадувати разом із дітьми, спираючись на кілька витягнутих карт.

Розглянемо для прикладу твір «НІЧНА КАЗКА»: *Жили собі дідусь, дівчинка і хлопчик в чарівному селі. Вони кожного дня прикрашали темно синє небо, чіпляли на них зорі. Хлопчик із дідусем завжди вішали місяць, щоб розбавити зоряне небо. Але з ранку знову ховали місяць до скрині. Хлопчик завжди піднімався на чарівній драбині, яка не потребувала опори. Ось так сім'я прикрашала темно-синє небо.*

Робота з дошкільниками показала, що діти описують створену казку тезисно і обмежено, із кількістю персонажів – до трьох. Однак, коли казка складалася гуртом, то кожен прагнув додати свого героя та подію, яка з ним відбулася, тому метафорична казка набувала фантастики, збільшувалося кількість героїв та подій. Для того, щоб відпрацювати всі прийоми, варто разом із дітьми підбирати ті казки, у яких можна їх реалізувати. Тобто, готуючись до заняття для відпрацювання конкретного прийому, слід продумати, у якій з казок такий прийом можна найбільш ефективно і показово застосувати.

Для успішного впровадження технології складання метафоричної казки, дошкільники з ООП вчилися ефективно взаємодіяти у групах, приділяти увагу виробленню соціальних

навичок. Діти, розумівши прийоми групової роботи та опановувавши комунікативні навички (їхня навчальна діяльність була ефективнішою та раціональнішою), почали всебічно досліджувати, обговорювати питання й проблеми, визнавати помилки, вчитися слухати думку іншої дитини та продовжувати її, інтегрувати нові знання з попередніми та узагальнювати свої ідеї. Завдяки метафорі та візуальним образам, метафоричні асоціативні картинки, дають змогу легко обійти механізми психологічного захисту дитини, вибудувати «розмову» з його підсвідомістю, і, як наслідок, отримати в короткий термін необхідний об'єм інформації для якісної роботи з вирішення проблеми. Кожна картинка – це кольорова кнопка для запуску фантазії, ідей та асоціацій дитини.

Вправи такого типу дають змогу, і педагогові, і дитині оцінити ефективність впровадженої методики на практиці. Розповідь дитини багато розкаже про його цілі, цінності, вподобання, а почуття «людини з майбутнього» – про те, боїться дитина чи прагне дорослішання, як собі його уявляє. Створення казок за методикою МАК-технік дають кожній дитині те, що необхідно: свободу думок, бажань, дій, почуттів. Казки допомагають дітям і дорослим подолати страхи, невпевненість, допомагають фантазувати, приймати нестандартні рішення і розуміти, що цього можна досягти, якщо є бажання.

Практичний досвід роботи з МАК дає змогу переконатися в ефективності їх використання, оскільки вони виконують важливі функції: когнітивну (пізнання невідомого, спрощення в розумінні й засвоєнні того чи того феномену); номінативну (слугує для найменування предметів і явищ, конструювання нового знання, явища, розуміння його властивостей та якостей); інформативну (обумовлює багатоаспектність образного прийняття інформації); мнемічну (сприяє кращому запам'ятовуванню інформації); евристичну (стимулює творче мислення); комунікативну (є способом трансляції думки, розвиває комунікативні здібності); емоційно-експресивну (формує яскраві асоціації, змінює настрої учнів, впливає на їхню поведінку); образотворчу (надає виробу виразності, привертає увагу); інструментальну (є інструментом впливу на когнітивні процеси особистості); моделюючу (допомагає створити різно-

манітні ситуації, змоделювати продовження або зміну сюжетної лінії) (Пелешенко, 2019).

Навчальна і позанавчальна робота з розвитку мовлення дітей з ООП за допомогою метафоричних асоціативних казок містить: корекційне формування лексичного і граматичного ладу мови, цілеспрямований розвиток фразової мови, навичок мовленнєвого спілкування і навчання розповіданню. Найпопулярнішими є казкотерапевтичні техніки (пригадування улюбленої казки, малювання казки чи її фрагменту, розповідання казки, групове вигадування казки за методикою «продовж казку за спонтанно обраною метафоричною картою», слухання власних казок, театралізація метафоричних казок) можна успішно використовувати під час корекційного консультування, особливо первинного, з метою встановлення сприятливої, доброзичливої атмосфери. Словесна творчість дітей під час складання казок за допомогою метафоричних карток проявлено в знаходженні слів і мовних виразів, які можливо більш точно допомагали утворювати складні речення та зв'язний текст. Варто зауважити, що для сучасного дошкільника часто висловити свою думку буває дуже важко, а методика складання власних казок за допомогою метафоричних асоціативних карток сприяла розвитку комунікативних здібностей та словесної творчості.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Метафоричні асоціативні карти є ефективним практичним методом творчої роботи з дітьми дошкільного віку з ООП, перспективним напрямом розвитку педагогічної науки. Це універсальний психологічний інструмент, який апелює до підсвідомості дитини, що використовують і для діагностики, психокорекції, і для розвитку дошкільника, розкриття його творчих здібностей. Ця педагогіко-психологічна технологія відносимо до нового напрямку в педагогічному інструментарії, що розвиває насамперед комунікативні уміння, представлені такими показниками: уміння формувати висловлювання, спілкування із учасниками; встановлювати адекватні доброзичливі міжособистісні стосунки, у тому числі за допомогою казкотерапевтичних технік; налаштовувати професійну комунікацію у процесі роботи з учасниками, створювати сприятливу атмосферу для спілкування; інтерпретувати вербальну та невербальну інформацію, отриману у вигляді продуктів творчої діяльності (казок, малюнків тощо).

Упровадження МАК-технік під час складання метафоричної асоціативної казки у роботі з дошкільниками з ООП дає змогу ефективно взаємодіяти у групах, приділяти

увагу виробленню соціальних навичок, опанувати комунікативні навички, навчальна діяльність дітей стає ефективнішою та раціональнішою.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Алексеенко Т. Ф. Соціалізація особистості: можливості й ризики. Науково-методичний посібник. К., 2007. 152 с.
2. Гаврилов О. В. Особливі діти в закладі та соціальному середовищі : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. 308 с.
3. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik dla pedagogiv i batkiv / Укладачі Н. В. Заєркова, А. О. Трейтяк. К., 2016. 68 с.
4. Кононко О. Розвиваємо мовлення. *Бібліотека вихователя дитячого садка*. 2008. № 10.
5. Косяк О. Я. Метафорична казка як елемент політичного міфу у структурі символізації політичного простору. URL: Необхідність розвитку політичної мікробіології необхідна для захисту суспільствознавства в ситуації непрозорості безпосередньо в стратегічному розвитку держави. (allbest.ru)
6. Мартиненко І. В. Особливості міжособистісної комунікації у дітей із нормальним та порушеним мовленнєвим розвитком // *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2013. Вип. 24. С. 321–325.
7. Пелешенко О. В., Гордієнко К. В. Метафоричні асоціативні карти як сучасний метод консультаційної роботи психолога / [електронний ресурс]. – Режим доступу: https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2019/10/scientific-achievements-of-modern-society_9-11.10.19.pdf#page=87
8. Фабрічева М. Метафоричні асоціативні карти, як можливість читати несвідоме. К, 2014. 100 с.

REFERENCES:

1. Aleksejenko T. F. (2007) Socializacija osobystosti: mozhlyvosti j ryzyky [Socialization of the individual: opportunities and risks]. Naukovo-metodychnyj posibnyk. K., 2007. 152 s. (in Ukrainian)
2. Ghavrylov O. V. (2009) Osoblyvi dity v zakladi ta socialjnomu seredovyshhi [Special children in the institution and social environment]: navch. posib. Kam'janecj-Podiljskij : Aksioma, 2009, 308 s. (in Ukrainian)
3. Inkljuzyvna osvita vid A do Ja: poradnyk dlja pedagoghiv i batkiv (2016) [Inclusive education from A to I: an advisor for educators and parents] / Ukladachi N. V. Zajerkova, A. O. Trejtjak. K., 2016. 68 s. (in Ukrainian)
4. Kononko O. (2008) Rozvyvaiemo movlennia. [We develop speech.] Bibliotechka vykhovatelja dytiachoho sadka. № 10. (in Ukrainian)
5. Kosiak O. Ya. Metaforychna kazka yak element politychnoho mifu u strukturi symvolizatsii politychnoho prostoru [Metaphorical Fairy Tale as an Element of Political Myth in the Structure of Symbolization of Political Space]. URL: Neobkhdnist rozvytku politychnoi mikrobiolohii neobkhdna dlia zakhystu suspilstvoznavstva v sytuatsii neprozorosti bezposeredno v stratedichnomu rozvytku derzhavy. (in Ukrainian)
6. Martynenko I. V. (2013) Osoblyvosti mizhosobystisnoji komunikaciji u ditej iz normalnym ta porushenym movlennjevim rozvytkom [Features of interpersonal communication in children with normal and impaired speech development] // *Naukovyj chasopys NPU imeni M. P. Dragomanova*. Serija 19: Korekcijsna pedagoghika ta specialna psykholohija. Vyp. 24,s. 321–325. (in Ukrainian)
7. Peleshenko O. V., Ghordijenko K. V. (2019) Metaforychni asociatyvni karty jak suchasnyj metod konsuljtacijnoji roboty psykhologha [Metaphorical associative maps as a modern method of consulting work of a psychologist] / [elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2019/10/scientific-achievements-of-modern-society_9-11.10.19.pdf#page=87 (in Ukrainian)
8. Fabricheva M. (2014) Metaforychni asotsiatyvni karty, yak mozhlyvist chytaty nesvidome [Metaphorical associative maps as an opportunity to read the unconscious]. K, 100 s.45 (in Ukrainian)